

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
059/10	Fylkestinget	19.04.2010

Nordområdestrategi

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	side 2
Overordnet perspektiv på nordområdesatsingen i Nordland	side 4
Regionale fortrinn	side 5
Strategisk innretning i handlingsplanen	side 7
Om den tematiske inndelingen av handlingsplanen	side 7
Næringsperspektivet	side 8
Tiltak 1: Fokus på industriell anvendelse av gass	side 10
Tiltak 2: Strategisk satsing på mineralprospektering	side 11
Tiltak 3: Kvalifisere bedrifter for deltakelse i petroleumsvirksomhet i nord	side 11
Tiltak 4: Videreutvikle klyngetenkning innen leverandørindustrien på Helgeland	side 12
Tiltak 5: Videreutvikle klyngedynamikken i NCE Aquaculture	side 12
Tiltak 6: Etablering av et senter for opplevelsesnæringene ved Nordlandsforskning/Høgskolen i Bodø	side 13
Tiltak 7: Lokalisering av neste generasjons radar (Eiscat 3-D) i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt	side 13
Tiltak 8: Mulighetsstudie for havbruk	side 13
Tiltak 9: Økt deltakelse fra nordlandske aktører innen kulturprogrammet Barentskult	side 14
Miljø i nordområdene	side 14
Tiltak 1: Videreutvikling av oljevernberedskap i nordområdene og Arktis	side 16
Tiltak 2: Elektrifisering av petroleumsinstallasjonene i Norskehavet	side 16
Tiltak 3: Utarbeide LoVe 2025, del II	side 16
Kompetanse i nordområdene	side 17
Tiltak 1: Økt nordområde relevant forskning ved kompetanseinstitusjoner i Nordland	side 18
Tiltak 2: Etablering av Barents Watch i Bodø	side 18
Tiltak 3: Økt fokus på nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM)	side 18
Tiltak 4: Utvikle en kompetansenhet med fokus på samfunnsanalyse i nordområdene	side 19
Tiltak 5: Etablere en sikkerhetspolitisk konferanse om nordområdene	side 19
Tiltak 6: Etablere en internasjonal beredskapsstudie med fokus på nordområdene ved Norges Brannskole	side 20
Tiltak 7: Etablere en fast nordnorsk kulturkonferanse	side 20
Transport/Infrastruktur	side 20
Tiltak 1: Utbedring av transportåren E6	side 22
Tiltak 2: Videreføring av arbeidet med <i>NEW-forbindelsen</i> mellom Kina/USA via Narvik	side 22
Tiltak 3: Posisjonere havner i Nordland	side 23
Administrative og økonomiske konsekvenser	side 23
Fylkesrådets vurdering	side 24
Fylkesrådets innstilling til vedtak	side 25

Sammendrag

De norske nordområdene skiller seg fra andre arktiske land på et klart punkt – befolkning. Om lag 9,8% av Norges befolkning bor i det som i dag betegnes som nordområdene. Både demografien, naturressursene og den geopolitiske beliggenheten gjør at Regjeringen har definert nordområdene som sitt viktigste strategiske satsingsområde.

Det er regjeringens målsetting at Norge skal lede an i utviklingen av nordområdene. Satsingen ble fulgt opp med en egen nordområdestrategi i desember 2006. Stikkord for satsingen er aktivitet, nærvær, internasjonalt samarbeid og kunnskap. Med *Nye byggesteiner i nord* ble neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi lagt fram i mars 2009. Også St.meld. nr. 15 (2008-2009) *Interesser, ansvar og muligheter – Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk* og *Mulighetenes landsdel – handlingsplan for kultur i Nordområdene* er sentrale dokumenter for regjeringens nordområdesatsing. Alle disse dokumentene ligger til grunn for Nordland fylkeskommunes nordområdesatsing.

Nordområdesatsingen ble behandlet av Nordland fylkesting i sak 62-2006; *Melding – Nordland fylkeskommunes nordområdesatsing* og i sak 44-2007; *Handlingsplan for Nordland fylkeskommunes nordområdesatsing*. Siste behandling var sak 060/09; *Rullert handlingsplan for Nordland fylkeskommunes nordområdestrategi*.

Den foreliggende handlingsplanen for nordområdene har utpekt fire hovedinnsatsområder, henholdsvis næringsperspektivet, miljø/ressursforvaltningsperspektivet, kompetanseperspektivet samt transport/infrastrukturperspektivet. Hver av disse har ulikt antall undertiltak. Antallet tiltak i den foreliggende handlingsplanen er 22. Tiltakene er viktig å iverksette, enten i egen organisasjon, eller av andre aktører.

De tematiske hovedfokusområdene er valgt med basis i at nordområdesatsingen skal være en særatsing som fremmer regionale fortrinn. Dette gjør at fylkeskommunens nordområdesatsing, med denne handlingsplanen, gis et sterkt verdiskapningsfokus. Årsaken er at næringslivet i Nordland står for om lag 60% av verdiskapingen i nordområdene.

Bakgrunn

Regjeringens nordområdesatsing handler om å sette nordområdene på kartet i Norge og internasjonalt. Regjeringen definerte med Soria Moria-erklæringen nordområdene som sitt viktigste strategiske satsingsområdet.

I mars 2009 la regjeringen frem *Nye byggesteiner i nord, Neste trinn i Regjeringens nordområdestrategi*. I strategidokumentet fremmes syv tematiske satsinger som utgjør kjernen i nordområdepolitikken: a) Utvikle kunnskap om klima og miljø i nordområdene, b) Styrke overvåkning, beredskap og sjøsikkerhet i de nordlige havområder, c) Stimulere til bærekraftig utnyttelse av petroleumsressursene og fornybare ressurser til havs, d) Fremme landbasert næringsutvikling, e) Videreutvikle infrastrukturen i nord, f) Opprettholde en fast suverenitetshevelse og styrke samarbeidet over grensene i nord, g) Sikre urfolks kultur og livsgrunnlag.

De konkrete satsingene er innrettet i et 10-15 års perspektiv. Satsingene må tolkes i et dynamisk lys, og ikke anses som en ferdig handlingsplan. Samtidig er det viktig å erkjenne at *Nye byggesteiner i nord* først og fremst handler om det tematiske fokuset i nordområdesatsingen. Det viser også de syv ovenstående punktene. Det gjør at strategien innehar en rekke potensialer for Nordland. Dette er innbakt i den foreliggende handlingsplanen for Nordland fylkeskommune.

Et usikkert gassmarked, blant annet som følge av tunge satsinger innen skifergass, har ført til utsettelse av Sjtokman. Sjtokman-feltet ligger øst i Murmansk og er verdens største gassfelt til havs. Dette viser at nordområdene er svært avhengig av internasjonale råvarepriser. Det viser samtidig at bakteppet som utgjør nordområdene er dynamisk og i kontinuerlig endring.

ARKTISKE STRATEGIER

Den økende interessen for nordområdene og Arktis i alle berørte stater har gjort at flere land og organisasjoner har utarbeidet politiske strategier for disse områdene. Det er særlig to kjennetegn ved alle strategiene: De gjenspeiler de enkelte staters egen posisjon – for eksempel har Canada fokus på forhold rundt Nordvestpassasjen. Det andre trekket er fremveksten av betydelig felles politisk og rettslig tankegodt, bl.a. en understreking av den internasjonale havrettens stilling.

EU-kommisjonen fremla sitt strategidokument i desember 2008. Her vektlegges særlig tre hovedområder: Å beskytte og bevare Arktis i forståelse med dem som bor der, å fremme bærekraftig utnyttelse av ressursene i Arktis og å bidra til bedre felleskapsløsninger for forvaltning av området.

I januar 2009 ble USAs strategi fremlagt. Denne varsler et sterkere amerikansk engasjement i arktiske spørsmål enn tidligere ved å utnytte de etablerte samarbeidsstrukturene i regionen.

Russland har omtrent halvparten av all kystlinje vendt mot polhavet. Landet foretok en kraftig utbygging av nærvær og aktivitet i sine nordområder i mellom- og etterkrigstiden. Russland har store, legitime interesser i nord og fremla en arktisk strategi i september 2008. Energiproduksjon og sjøtransport står sentralt i dokumentet. Russlands strategi er også tydelig på at havretten gjelder – og at det ikke trengs noe nytt rettslig rammeverk for Arktis.

I samtlige arktiske strategier blir Arktisk Råd fremhevet som det sentrale internasjonale samarbeidsorgan for drøfting av spørsmål knyttet til Arktisk. Regjeringen fremhever viktigheten av å styrke Arktisk Råds internasjonale posisjon som premissleverandør i spørsmål vedrørende Arktis.

Nordland fylkeskommune har vært engasjert i Barentssamarbeidet siden 1993. I dag utgjøres dette av 13 regioner i Russland, Finland, Sverige og Norge. Dette er et flernivåsamarbeid med Barentsrådet som det øverste politiske nivået i samarbeidet. Barentsrådet utgjøres av de respektive landenes utenriksministre. Det neste politiske nivået – Barents Regionråd – utgjøres av de 13 regionenes øverste politiske ledere. I 2008 vedtok Barents Regionråd *Barentsprogrammet* for perioden 2009-2013. Et program med seks tematiske fokusområder; næringslivssamarbeid, bærekraftig utvikling, videreutvikle humankapital, urbefolkning, transport og infrastruktur, samt informasjonsarbeid om Barentsregionen.

Nordland fylkeskommune har fokus på folk-til-folk samarbeid i sin tilnærming til Barentsområdet. Fylkeskommunen går blant annet inn med 1 000 000,- til Barentskult per år i tre år. Dette er en stor satsing med fokus på grenseoverskridende kulturutveksling i Barentsområdet. Nordland fylkeskommune er også representert arbeidsgruppen¹ for kultur i Barentssamarbeidet.

Barentssamarbeidet er en del av fylkeskommunes politikk mot Russland. Nordland fylkeskommune har siden 1987 samarbeidet med Leningrad Oblast. Folk-til-folk samarbeid har vært en viktig del også i denne kontakten. Samtidig er fylkeskommunen opptatt av verdiskapingspotensialet og næringslivsutvikling innen dette samarbeidet. Som et ledd i dette har fylkeskommunen støttet Norsk-Russisk Handelskammer med midler for å drifte et matchmaking-program mellom bedrifter i de to landene.

Et annet organ i nordområdene er Barentssekretariatet. Dette er et interkommunalt selskap som eies av de tre nordligste fylkene. Utenriksdepartementet støtter sekretariatet med økonomiske midler. Barentssekretariatet har over tid bygget opp stor kompetanse om regionen. Det fører til at sekretariatet har blitt en viktig autoritet i Barentsspørsmål. Nordland fylkeskommune kan i enda større grad ta i bruk dette organet i viktige politiske spørsmål om regionen.

Med *Den nordnorske kulturavtalen* 2010-2013 har fylkeskommunene i Nord-Norge utarbeidet en felles plattform med mål om å utvikle kulturpolitikken på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Internasjonalt samarbeid inngår som en naturlig del av kultursamarbeidet. Det er særlig Nordområdene og Barentsregionen som er fokusområder internasjonalt. Kulturutfoldelse og kulturutveksling inngår i folk-til-folk samarbeid og skaper økt forståelse og respekt mellom kulturer, og kultur har derfor alltid vært viktig for kontakten over grensene i nord. I perioden 2010-2013 er det utpekt tre felles satsingsområder: profesjonell musikk, film og visuell kunst. Nordland fylkeskommune vil benytte det nyopprettede landsdelsrådet for kultur, bestående av fylkesrådene med politisk ansvar for kultur, som et organ for å fremme kulturpolitikk i Barentsregionen og nordområdene.

Overordnet perspektiv på nordområdesatsingen i Nordland

Fylkeskommunens nordområdesatsing er forankret i Fylkesplan for Nordland 2008-2011 – *Vekstfylket som griper mulighetene*. En av de overordnede målsetningene i planen er at Nordland skal være aktiv og synlig i Regjeringens nordområdesatsing. I dette ligger det at vi i Nordland skal ”skape helhetlige løsninger for en bærekraftig utnyttning av naturressursene, og styrke innsatsen for å utvikle ny kunnskap om nordområdene. Vårt bidrag skal være avgjørende i den nasjonale nordområdepolitikken”. En styrket innsats for å utvikle ny kunnskap om nordområdene må ta utgangspunkt i de problemstillinger som er vesentlig for å utvikle eksisterende samt etablere ny næringsvirksomhet i regionen. Samtidig er det avgjørende at de teknologiske og

---

¹ Joint Working Group on Culture.

næringslivsorienterte utviklingsmiljøene i fylket, med kompetanse på områder av stor viktighet for nordområdene, blir styrket. Dette sees også som et ledd for økt sammenheng mellom FoU og næringsliv.

Nordområdesatsingen til fylkeskommunen handler i stor grad om å forsterke regionale fortrinn slik at disse blir synlige i den nasjonale politikken. Nettopp for å bidra til økt kunnskaps- og ressurstilførsel til næringsliv, FoU-miljø og regional forvaltning. Med fylkeskommunens bidrag til den nasjonale satsingen ligger det også en forventning om at denne satsingen vil medføre økt verdiskaping i fylket, og derigjennom sikre sysselsetting og bosetting i henhold til fylkesplanens mål.

Nordområdepolitikken har en bred tilnærming til energipolitikk. Nordland fylkeskommune erkjenner dette, fylkesråd for næring vil opprette et eget energiråd som vil utgjøre et viktig organ også inn mot fylkeskommunes nordområdepolitikk. Energirådet skal være et rådgivende organ for behandling av store energipolitiske saker i fylkekommunen.

Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) er et initiativ tatt av de nordskandinaviske europakontorene. NSPA vil i EU-sammenheng sees som samarbeidende regioner med store likheter og en rekke felles mål. NSPA omfatter Nord- og Øst Finland, Nord- og Midt Sverige og Nord-Norge. Forskningsinstituttet Nordregio har utarbeidet en forstudie til et policydokument for regionen. Forstudien fikk det representative navnet: *Strong, specific and promising*. Policydokumentet er utarbeidet i et samarbeid mellom regionalpolitikere og europakontorene. Det skal benyttes inn mot EU-systemets kanaler, særlig for å påvirke rammebetingelsene i regionalpolitikken. NSPA er i ferd med å utvikles til et politisk nettverk.

Regionale fortrinn

Fylkets industri er den dominerende næringslivsmotor og verdiskaper i Nord-Norge. Innen fiskeri, havbruk og industri er bedriftene integrert i nasjonale og internasjonale konserner. Det betyr at næringslivet er konkurransutsatt, men har ressursfordeler, er internasjonalt og kapitalintensivt. Den sterke internasjonale orienteringen gir oss særlige utfordringer. Produksjonen må være effektiv og med best mulig teknologi for å kompensere for høyt kostnadsnivå, men den gir samtidig ringvirkninger på annet næringsliv som må forholde seg til krevende kunder også på hjemmemarkedet. Næringslivet i Nordland er og kan bli en enda viktigere leverandør av varer og tjenester rettet inn mot den voksende olje- og gassaktiviteten i Norskehavet, norsk del av Barentshavet samt i et internasjonalt marked.

Prosessindustrien i fylket er integrert i nasjonale og internasjonale konserner, og er avhengig av å være konkurransedyktig i forhold til bedrifter lokalisert i lavkostland. Med færre ressursfordeler i forhold til konkurrentene, er de viktigste konkurransefordelene knyttet til kompetanse, teknologi og miljøvennlig produksjon. Internasjonale konsern representerer også en styrke sett i forhold til tilgang på kompetanse, kapital og internasjonale markeder, og vil være en viktig faktor for Nordland med tanke på å ta i bruk naturgass som energi- og råstoffkilde. Samtidig representerer konsernorganisering en svakhet ved at mange av anleggene i Nordland blir rene produksjonssteder, og mye av utviklingskompetansen ligger utenfor fylket. For å øke innovasjonsgraden i fylkets bedrifter må produksjonsenheter og underleverandører inngå i konsernens utviklingsarbeid.

I 2008 omsatte bedriftene i Nordland for 118,3 milliarder. Det var spesielt industrien som gjorde et hopp i 2008. I lavkonjunkturåret 2009 nådde omsetningen 113,5 milliarder, en nedgang på kun 4,1%. For 2010 er det ventet en vekst på 4% til 117 milliarder viser tall fra Indeks Nordland. Tallene understreker Nordlands posisjon som verdiskapingsfylket i nordområdene.

Reiselivet er i økende grad en kilde til arbeidsplasser og verdiskaping i nordområdene. Helårsopplevelser i nord er i ferd med å bli en merkevare. Det er avgjørende for utvikling innen reiseliv at større grad av forskning og utvikling blir knyttet opp mot utviklingen av reiselivet. Transportøkonomisk Institutt (TØI) har utarbeidet en rapport om reiseliv i de fire nordligste fylkene. Rapporten viser at det er reiselivet i Nordland som bidrar til størst grad av verdiskaping i nordområdene.

De rike fiskeressursene utenfor Nordland danner grunnlaget for en betydelig fiskeindustri. Ca. 50% av all kystfisken tas utenfor Nordland. Flere av industribedriftene har også egne trålkonsesjoner som sikrer et stabilt råstoffgrunnlag. Gjennom Innovasjon Norges programsatsing på NCE Aquaculture har oppdrettsnæringen fått en formalisert satsing i fylket. Det er viktig å øke fokuset på markedskompetanse og markedssammenheng mellom bedrifter og marked.

Det sikkerhetspolitiske bildet er i endring. I internasjonal politisk terminologi har en siden tidlig på 1990-tallet snakket om det utvidede sikkerhetsbegrepet. I dette ligger det at miljøtrusler, terrorisme, overfiske, oljeutslipp, energi, for å nevne noen, alle utgjør komponenter i den norske stats sikkerhet. Petroleumsvirksomhet i Norskehavet inngår for eksempel i en større energikontekst. Nordområdene ses ofte som en viktig fremtidig energiprovins – både i en europeisk og en global kontekst. Et annet moment i forståelsen av sikkerhetsbegrepet er at Forsvaret som institusjon er i endring. Dette ble tydelig i Forsvarets strategiske konsept, *Styrke og relevans*, fra 2004. Her ble den sikkerhetspolitiske porteføljen utvidet med begreper som menneskelig sikkerhet og samfunnssikkerhet. Med opprettelsen av Forsvarets Operative Hovedkvarter i Bodø, lokalisering av kampfly i fylket og viktigheten av Norskehavet som en del av en fremtidig energiprovins, er Nordland en viktig region i et utvidet sikkerhetspolitisk bilde.

FORSVARET I NORDOMRÅDENE OG NORDLAND

En grunnleggende endring i de geopolitiske forholdene i nordområdene og Arktis inntrådte med slutten på den kalde krigen. Under den kalde krigen var nordområdene preget av sin militærstrategiske betydning, spesielt i forbindelse med strategiske våpensystemer. Den politiske betydningen av denne dimensjonen har siden vært langt mindre. En markert økning i russisk militær aktivitet i de senere år, etter en periode med relativ passivitet, gjenspeiler ikke situasjonen under den kalde krigen.

Forsvarets grunnleggende funksjon er å beskytte og ivareta Norges sikkerhet, interesser og verdier. Regjeringen legger vekt på å styrke Forsvarets evne til å utføre de grunnleggende nasjonale oppgavene, med fokus på tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. Det er innenfor et slikt lys at det er relevant å se nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken.

Nordområdene har fortsatt stor militærstrategisk betydning som hjemmebase for Russlands sjøbaserte kjernefysiske styrker. Områdets betydning som øvelsesområde er økende. Russisk militært nærvær utenfor norsk kystlinje er gjenopptatt og øker i omfang. Som illustrasjon var antallet russiske flygninger utenfor Norge i 2007 større enn i hele perioden 1991-2006. Det militære nærværet utgjør ingen direkte militær trussel mot Norge, men det understreker områdets militærstrategiske betydning.

Troverdig suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse forutsetter militær tilstedeværelse. Forsvarets Operative Hovedkvarter, Kystvakten, Jagerflyskvadronen, Orion maritime overvåkningsfly samt Sjøforsvarets base i Ramsund viser at Nordland er et avgjørende strategisk Forsvarsfylke i nordområdene.

Strategisk innretning i handlingsplanen

Den foreliggende handlingsplanen følger i stor grad innsatsområder som er prioritert i regjeringens nordområdestrategi. Nordland fylkekommunes nordområdestrategi velger altså å støtte opp om Regjeringens prioriteringer.

Den fylkeskommunale handlingsplanen for nordområdene har utpekt 4 hovedinnsatsområder; næring, miljø/ressurs, kompetanse samt transport/infrastruktur. Hver av disse har ulikt antall undertiltak. Det strategiske grepet i denne handlingsplanen er altså å fremme regionale fortrinn innenfor fire utpekte hovedinnsatsområder som er avgjørende i den nasjonale nordområdepolitikken.

Nordområdesatsingen skal ikke avløse de satsinger og prioriteringer som Nordland fylkeskommune allerede jobber med, men komme som en ekstrainsats på en del utvalgte områder.

Det har vært viktig å forankre handlingsplanens tiltak både i intern organisasjon, men også med eksterne aktører. Av den grunn har fylkeskommunen arrangert et dialogseminar med eksterne aktører i tillegg til å avvikle separate møter med aktører om fylkeskommunens nordområdepolitikk.

Om den tematiske inndelingen av handlingsplanen

NÆRINGSPERSPEKTIVET

Nordland er eksemplet på at nordområdene kan tiltrekke seg store internasjonale og nasjonale investeringer av privat kapital. Nordlandsøkonomien opplever sterk vekst drevet av prosessindustri, næringsmidler og tjenesteyting til bedriftene. Ny industri og underleverandører til denne, er vokst frem rundt solcelleproduksjon, og vi har nå verdens mest effektive havbruksnæring. Fokus på industri i nordområdene; eller snarere en industrialisering av nordområdesatsingen, er ønsket i Nordland. Dette er bakgrunnen for at Nordland fylkeskommune har en egen tematisk satsing på næring og industri.

MILJØ- OG RESSURSPERSPEKTIVET

Miljø- og klimaendringene, nedsmelting av polarisen og de utfordringene dette reiser, bidrar til et økende internasjonalt fokus mot nordområdene. Også spørsmål knyttet til ressursutnyttelse, alternative energiformer er sentrale innen dette perspektivet. Nordland fylkeskommunes fokus på både vann- og vindkraft må sees i et slikt lys. Oljevernberedskap er en viktig del av fylkets satsing i nordområdene. På bakgrunn av energifokus og oljevernberedskap inngår miljø- og ressursperspektivet som et fokusområde i fylkeskommunes handlingsplan for nordområdene.

KUNNSKAPSPERSPEKTIVET

Når regjeringen fremmer kunnskap som navet i nordområdepolitikken er dette et signal til Nord-Norge. Det er i nord vi skal utvikle kunnskap om nordområdene. Ulike nasjonale satsninger – som Forskningsløft i Nord – har bidratt til å sette dette i fokus. Det er avgjørende at den unge, men dyktige kompetanseinfrastrukturen i Nordland, erkjenner hvor viktig dette er. Også næringslivet må bidra med forsknings- og utviklingskompetanse om nordområdene. Det er viktig at kunnskap som er utviklet i nord inngår i fylkeskommunens nordområdesatsing.

Det siste temaetiske fokuset i fylkeskommunens nordområdesatsing er transport og infrastruktur. Det er viktig å ta inn over seg at Nordland er en del av Europa og verden. Våre varer og naturressurser må komme til kundene raskest mulig. Slik det fungerer i dag har ikke landsdelen et transportnettverk eller et overføringsnett for energi som er godt nok. De avstandsulemper nordområdene har til kontinentet er avgjørende for den videre utviklingen. Transport og infrastruktur er derfor et viktig tematisk fokus i Nordland fylkeskommunes nordområdesatsing.

Næringsperspektivet

Nordland er eksport- og verdiskapingsfylket i nordområdene. Selv i lavkonjunkturåret 2009 var eksporten fra Nordland på 16 milliarder kroner. Skandinavia og EU er de viktigste kundene for eksportvarene fra Nordland. Hovedproduktene er metaller og fisk. Disse sektorene har hatt ulik utvikling gjennom det siste året. Det har vært et markant prisfall på metaller. Lakseeksporten har på den annen side økt og med det motvirket verdifallet i de eksportorienterte markedene. Et annet område som gjør Nordland til verdiskapingsfylket i nordområdene er eksport av olje fra Norne utenfor Helgelandskysten.

Kompetanse er den viktigste kilden til nye jobber i Nordland. Stor aktivitet i industri og marin sektor gir imidlertid liten direkte sysselsetting fordi produksjonen er effektivisert og krever få sysselsatte. Jobbskapningen skjer i hovedsak innen tjenesteyting rettet mot bedrifter.

Industriektoren eksporterer store deler av produksjonen og påvirkes derfor av konjunktursvingninger, valutakursendringer og avvik i rammebetingelser. Internasjonale konjunktursvingninger virker forholdsvis likt verden over, mens endringer i valutakurs og rammebetingelser påvirker konkurranseforhold. Prosessindustrien er integrert i nasjonale og internasjonale konserner, og er avhengig av å være konkurransedyktig i forhold til bedrifter lokalisert i lavkostland. Med færre ressursfordeler i forhold til konkurrentene, er de viktigste konkurransefordelene knyttet til kompetanse, teknologi og miljøvennlig produksjon.

Internasjonale konserner representerer også en styrke sett i forhold til tilgang på kompetanse, kapital og internasjonale markeder. Samtidig representerer konsernorganisering en svakhet ved at mange av anleggene i Nordland blir rene produksjonssteder, og mye av utviklingskompetansen ligger utenfor fylket. Det er derfor viktig at det kan utvikles insentiver for konsernene til å styrke produksjonsenhetene med egne utviklingsavdelinger. Dette vil gi industrien et løft og øke innovasjonsgraden i bedriftene, noe som sikrer langsiktig overlevelse, og flere nedstrømsaktiviteter.

Det er et mål at petroleumsaktiviteter knyttet til olje- og gassutvinning i nord skal gi nye arbeidsplasser i regionen. Det er klare forventninger til etablering av baser og driftsorganisasjoner i landsdelen, men det er også avgjørende at leverandørindustrien utvikles. Rapporten *Levert! – Petroleumsrelatert leverandørindustri – Nordland* viser at det i 2008 var 81 bedrifter med leveranser til petroleumsindustrien. Bedriftene hadde om lag 850 årsverk tilknyttet leveranser til petroleumssektoren. Av alle de 81 bedriftene med leveranser var det kun 9 som hadde over 90 prosent av totalomsetningen sin knyttet til petroleumssektoren.

Solcelleindustrien inngår i prosessindustrien i Nordland. Lokasjoner både i Narvik og Glomfjord er viktig innen denne industrien. I 2009 var det en betydelig kapasitetsøkning innenfor produksjon av såkalte wafare og solceller. I tillegg er det etablert flere leverandørbedrifter til solcelleindustrien både i Nordland, Norge og verden for øvrig. ScanCrucible (Glomfjord) lager kvartsdigler som brukes til produksjon av monowafere i Glomfjord og Årdal, og SiPro (Glomfjord) gjenvinner silisium metall fra waferproduksjonen. SiPro er nå i ferd med å etablere seg i Singapore. I Narvik er bedriften Innotech Solar i sterk vekst, og har etablert kontorer i Tyskland, Sveits og Kina. Bedriften reparerer defekte solceller. På grunn av svakt økende priser forventes det en vekst i industrien på om lag 4% i 2010. Nordland fylkeskommune bidrar med betydelig støtte til utviklingen av solcelleindustrien i fylket.

REISELIV

Lavkonjunktur, finanskrisen og svineinfluensa har ført til et kraftig fall i den globale turismen. Dette har blant annet ført til at færre utlendinger har besøkt Norge og Nord-Norge. Reduksjonen i antall gjestedøgn fra utlendinger gjorde seg ikke gjeldende i Nordland i 2009.

Verdien av reiselivet i de fem nordligste fylkene var i 2008 på 28,4 milliarder kroner. På tross av en nedgang i antallet overnattinger har man klart å øke de økonomiske virkningene av reiselivet. Verdien for Nordland fylke var i 2008 på drøyt 7,6 milliarder kroner. Nordmenn utgjør om lag 80% av det totale antallet overnattinger.²

Reiseliv utgjør en hovedpilar i Nordlands næringsliv. Nærmere 10% av sysselsettingen i fylket er knyttet til reiseliv. Samfunnsmessig har reiseliv en sentral rolle da det er populære arbeidsplasser for ungdom og kvinner. Mange ungdommer har også sin første arbeidserfaring i denne næringen. Tall fra Transportøkonomisk Institutt (TØI) viser at reiselivsnæringen i nordområdene i 2008 sysselsatte i underkant av 15 000.³ For Nordlands del var dette tallet om lag 7700 personer. Altså over 50% for nordområdene.

Nordland kan i dag tilby unike opplevelser gjennom kombinasjonene kulturlandskap, urørt natur, naturbasert næring, mattradisjoner med mer. Natur- og kulturbaserte opplevelser kan utvikles videre og ha et fokus på sesongforlengelse. Gjennom den fylkesovergripende reiselivssatsingen *Forskningsløft i Nord* samt gjennom *VRI Nordland*, er reiseliv løftet frem som fokusområder i et nordområdeperspektiv. En videre utvikling av reiselivsnæringen i regionen er et viktig satsingsområde i fylkeskommunens generelle næringspolitikk.

Fylkesrådet har vedtatt å utvikle en ny reiselivsstrategi for Nordland. Strategien fremhever viktigheten av at Nordland skal tilby opplevelser kjennetegnet av kvalitet og mangfold i samspill med vår natur og kultur. For å få dette til må kulturnæringene, matprodusentene og reiselivsnæringen jobbe tettere sammen for å skape de gode opplevelsene. Miljø og bærekraftig utvikling må også være basis for reiselivsutviklingen i Nordland. Strategiene vil bli utformet sammen med reiselivsnæringen i Nordland og sees i sammenheng med regionale reisemålsutviklingsprosesser. Arbeidet med ny reiselivsstrategi vil bli forankret i Partnerskap Nordland og de regionale partnerskapene.

Nordland har kvaliteter som er sterkt etterspurt i et internasjonalt marked. Det er viktig at kompetansen i næringen utvikles videre, og at forskningsmiljøer og bedrifter arbeider sammen for å øke kunnskapen om reisemålsutvikling, bærekraftig utvikling, produktleveranse, marked samt videreutvikler innovasjonsevnen.

---

² Tallet inkluderer både yrkesreisende og feriereisende.

³ Tallene gjelder antall personer i aldersgruppen 16-74 år, med minst 100 timers sysselsetting (TØI).

Reiselivsnæringen i Nordland har store utviklingsmuligheter. Et godt eksempel på det er *Romskipet Vesterålen*. Ved Andøya rakettskytefelt og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring finnes det allerede nasjonale ressurser i form av laboratorier og instrumenter. Dette gjør at forskere og studenter fra hele verden kommer til Andøya for å utforske nordlyset og beslektede fenomener i verdensrommet. Et innovativt grep er derfor å etablere et lærings- og opplevelsesenter som et ledd i romturisme fra bakken. Dette er et godt eksempel på det å utnytte regionale fortrinn, i denne sammenheng i forhold til såkalt kunnskapsturisme.

Markedsføringen av Nord-Norge som reisemål har fått en overordnet organisering i Nord-Norsk Reiseliv AS. Regjeringen har lagt inn 50 millioner til ekstra markedsføring av Nord-Norge i forbindelse med etableringen av selskapet. Sammen med de betydelige beløpene fylkeskommunene og næringen legger inn, gir dette landsdelen større slagkraft, samtidig som det er en utfordring for Nordlandsbedriftene å utnytte den merkevaren som er bygd opp for Nordland i de siste årene i en nordnorsk kontekst.

FISKERI OG HAVBRUK

De rike fiskeressursene utenfor Nordland danner grunnlaget for en betydelig produksjon. Ca. 50% av all kystfisken tas utenfor Nordland. Flere av industribedriftene har også egne trålkonsesjoner som sikrer et stabilt råstoffgrunnlag. Gjennom Innovasjon Norges programsatsing på NCE Aquaculture har oppdrettsnæringen fått en formalisert satsing i fylket. Det er viktig å øke fokuset på salg- og markedskompetanse og bidra til at fiskeindustrien blir mindre konjunkturfølsom.

Komparative fortinn som nærhet til rike fiskeressurser, differensiert flåtestruktur og fiskemottak langs kysten er av vital betydning for å kunne realisere potensialet for fortsatt økt verdiskapning i fiskeri- og havbruksnæringen. Videre har landsdelen spesielle naturgitte betingelser for havbruk som blant annet gode hydrografiske forhold og skjermende kystarealer.

Innad i næringen er kontrastene store. Den tradisjonelle fiskeindustrien opplevde et tøft år i 2009 fordi høye råstoffpriser, valutatap og fallende markedspriser tærer på egenkapital i bedriftene. Spesielt markedene i Storbritannia, Spania og Portugal og de amerikanske markedene for saltfiskeprodukter, har gitt betydelige verdifall for tradisjonell fiskeindustri. Den pelagiske industrien har ikke opplevd tilsvarende konjunktur-svingninger som torskenæringen. De historisk høye kvotene av norsk vårgytende sild kombinert med stor fangstkapasitet og gunstig beliggenhet for mottaksanleggene, gjør at denne sektoren utvikler seg svært positivt. Innen lakseoppdrett var utviklingen i 2009 svært sterk, og laksenæringen satte omsetningsrekord. Førstehandsverdi av oppdrett i Nordland er 3,9 milliarder kr. Veksten i 2009 kom på 16%. For 2010 venter oppdrettsnæringen en vekst på 6% i volum. Prisutviklingen for 2010 er imidlertid svært lovende og økende. Omsetningen i lakseoppdrett ventes å øke med hele 14% i 2010 i Nordland. Også innen oppdrettorsk ventes det en svak økning i 2010. De forventede veksttallene for 2010 viser hvilken plass havbrukssektoren i Nordland har som verdiskaper i norsk nordområdepolitikk.

Tiltak 1: Fokus på industriell anvendelse av gass

Bakgrunn

Naturgass er landets største energikilde. Store funn i Norskehavet gjør Nordland til et viktig fylke som leverandør av naturgass. 99% av norsk naturgass eksporteres, og industriell foredling av naturgass har fram til nå vært lite utviklet i Norge. Gjennom forskningsprogrammet Gassmaks har Forskningsrådet avsatt 1 mrd. kroner for å øke den industrielle foredlingen av naturgass i Norge. Kompetanseproduksjon og industriell foredling av gass fra Norske- og Barentshavet er av stor betydning for videreutvikling av nordområdene som en energiprovins.

Formål

Sikre at aktører i Nordland kommer med i det nasjonale FoU-programmet Gassmaks. Dette kan bidra til å utvikle viktig kompetanse på et område som kan bidra til å utvide industrisatsingen i nordområdepolitikken. Dette kan også gjelde innen forskning knyttet til småskalaproduksjon og distribusjon av flytende naturgass, LNG. Industriell anvendelse av gass kan eksempelvis bidra til nye industrietableringer innen områder som mineraler, metallurgi, bioprotein, plast o.a. Nordland fylkeskommune har tatt initiativ til et prosjekt (Gassmaks Nordland) for å se på potensialet for industriell bruk av naturgass i Nordland. En prosjektgruppe bestående av representanter fra industri-, forsknings- og utviklingsmiljøer i fylket vil legge fram sine konklusjoner i mars 2010.

Gjennomføring/ansvar

Gassmaks Nordland.

Tiltak 2: Strategisk satsing på mineralprospektering

Bakgrunn

Nordland er et av landets største bergverksfylker. Malmbasert gruvedrift er de senere årene kraftig redusert både i Nordland og i landet som helhet. Samtidig har det skjedd en betydelig økning i produksjon av industrimineraler som kalkstein, dolomitt og kvarts. Høye metallpriser har de siste årene ført til en økende prospektering i Nordland etter metaller som gull, bly, sink, kobber og nikkell. Prospekteringselskapene i Nordland er mindre børsnoterte selskaper som selger prospekter og forekomster til større gruveselskaper, som igjen viderefører forekomstene til fullskala drift.

Nord-Skandinavia har muligheter for funn av store mineral- og metallforekomster. Det har ført til at Norges geologiske undersøkelse (NGU) har bestemt at de nå skal sette fokus på dette området. NGU har av den grunn tatt initiativ til et geofysisk kartleggingsprogram i deler av Finnmark, Troms og Nordland. I Nordland er Lofoten-Vesterålen, samt Ofotenområdet plukket ut. Kartleggingen er ventet å ville føre til økt interesse og leting (prospektering) etter metalliske og mineralske råstoffer. NGU antar at resultatene fra kartleggingen vil være en betydelig stimulans for ny prospektering i de aktuelle områdene, og at det etter hvert vil resultere i påvisning av nye forekomster med mulighet for stor verdiskapning i løpet av et tiårsperspektiv.

Formål

Nordland har noen av landets mest høyteknologiske bedrifter innen mineralprosessering i Norwegian Crystallites på Drag (superren kvarts) og Rana Gruver (mikronisert magnetitt). Brønnøy Kalk i Velfjord er landets største produsent av kalkstein til papirindustrien. Disse bedriftene representerer en mineralnæring som skaper stor verdiskapning og sysselsetting lokalt. Det er også viktig å tenke helhet i verdikjeden rundt denne typen virksomhet.

Oppfølging

Norges geologiske undersøkelser (NGU) og Nordland fylkeskommune.

Tiltak 3: Kvalifisere bedrifter for deltakelse i petroleumsvirksomhet i nord

Bakgrunn

Næringslivet i Nordland har i liten grad spesialisert seg på leveranser til petroleumssektoren. De fleste bedriftene som leverer varer og tjenester til petroleumssektoren har en differensiert portefølje. Bedriftene som jobber innen denne sektoren har andre viktige kunder som samlet betyr mer for totalomsetningen. Å kvalifisere flere bedrifter fra regionen til deltakelse i petroleumssektoren vil bidra til å nå regjeringens målsetting om at petroleumsvirksomheten får størst mulig betydning for norsk og nordnorsk kompetanseoppbygging og for lokal og regional næringsutvikling.

Målsetning

Kvalifisere flere bedrifter til arbeid innen ulike segmenter av olje og gassmarkedet i nordområdene og i Nordvest-Russland, samt at etablerte bedrifter utvider sin virksomhet. Det er avgjørende at denne utviklingen skjer innen fagområder som har stort internasjonalt nedslagsfelt. Et viktig bidrag til dette er at kontraktstrukturen muliggjør at nye bedrifter kan ta del i leverandørutviklingen.

Oppfølging

Utnytte eksisterende apparat innen denne bransjen. Det kan være INTSOK, LOG, Petro Artic, Artic Suppliers og LovePetro. Samtidig er det viktig å ha tett dialog med Statoil/Hydro, BP, ENI, Total og andre aktuelle operatører om kontraktstrukturer og tilrettelegging for leverandørindustrien.

Tiltak 4: Videreutvikle klyngetenkning innen leverandørindustrien på Helgeland

Bakgrunn

En rekke av nordlandsbedriftene rettet mot petroleumssektoren er forholdsvis små, og de fleste har inntekter fra andre industrier enn petroleumsindustrien. Mange av operatørene på norsk og russisk sokkel etterspør større leverandører. I Norge er det lange tradisjoner for at leverandørindustrien utvikler seg i klynger. Skal Nordlands næringsliv ta del i petroleumsutviklingen må altså klyngetenkningen forsterkes. Det geografiske fokusområdet rettes i første omgang mot Helgeland.

Målsetning

Utvikling av større klynger innen leverandørindustrien på Helgeland. Dette som et ledd i å posisjonere næringslivet for kontrakter innenfor petroleumsindustrien både i Norskehavet, men også i Barentshavet.

Oppfølging

Foretak knyttet til leverandørindustrien på Helgeland.

Tiltak 5: Videreutvikle klyngedynamikken i NCE Aquaculture

Bakgrunn

Havbruksklyngen langs nordlandskysten har siden 1970-årene vært med å skape en av Norges viktigste eksportnæringer. Det har resultert i at Nordland i dag er Norges største havbruksregion. Norsk havbruksnæring gir 26 milliarder (2009) i eksportinntekter. Klyngen er bygget opp gjennom utvikling av blant annet laks som oppdrettsart, og har medført utvikling av virksomheter og kompetanse innen oppdrett, teknologi og utstyr, fôr og ernæring, salg og eksport, FoU og finansiering. Regjeringens mål er at Norskehavet og Barentshavet skal være blant de best forvaltede havområdene i verden. Et rent og rikt hav, en langsiktig bærekraftig og økosystembasert forvaltning og systematisk kunnskapsoppbygging, er viktige forutsetninger for utnyttelse av levende marine ressurser og dermed også for realisering av verdiskapningspotensialet i nordområdene. Etableringen av og videreutvikling av NCE Aquaculture er et sentralt virkemiddel for å oppnå dette. NCE klyngen har fokus på oppdrett av torsk og laks, samt havbruksteknologi.

Målsetting

Videreutvikling av klyngedynamikken som er skapt innen NCE Aquaculture.

Oppfølging

De 18 foretakene som utgjør NCE Aquaculture.

Tiltak 6: Etablering av et senter for opplevelsesnæringene ved Nordlandsforskning/Høgskolen i Bodø

Bakgrunn

Nordområdene har et stort uutnyttet potensial som turistmål. Reiselivssatsingen i Nord-Norge er i stor grad desentralisert og består hovedsakelig av mange små bæriffter. Både formal- og realkompetanse er viktig for å videreutvikle reiselivet som en opplevelsesnæring. Gjennom Forskningsløft i Nord har prosjektet *Verdiskapning for turister, reiselivsnæring og destinasjoner* fått støtte. Prosjektet skal være relevant for reiselivsbransjen og reislevfaglig utdanning i nord, med målsetning om økt verdiskapning innen sektoren. Høgskolen i Bodø er ansvarlig for prosjektet hvor også Nordlandsforskning, Høgskolen i Harstad, Universitetet i Tromsø, Bioforsk NORD og Norut Alta inngår i samarbeidsgruppen.

Målsetting

Etablering av et senter for opplevelsesnæringene ved Nordlandsforskning/Høgskolen i Bodø.

Oppfølging

Nordlandsforskning, Høgskolen i Bodø og Nordland fylkeskommune.

Tiltak 7: Lokalisering av neste generasjons radar (Eiscat 3-D) i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt

Bakgrunn

EISCAT (European Incoherent Scatter)-installasjonene er store radarer for forskning innen geofysikk i det nordlige Skandinavia. Installasjonene har en rekke anvendelser innen romforskning, klimastudier og overvåkning av ”romværet”, og benyttes av forskere fra en rekke stater. Det er nå sterkt behov for oppgraderinger av radarene på fastlandet. Andøya Rakettskytefelt er Norges beste lokaliseringssted for EISCAT 3-D. Både fordi synergieffektene til rakettskytefeltet er store, men også på grunn av tilgjengelig teknologisk infrastruktur.

Det nye EISCAT 3-D systemet vil være viktig for studier av klimaendringer. Radarene vil bidra med data som er viktige for den atmosfærebaserte plattformen i Svalbard-infrastrukturen SIOS. I tillegg til å bidra til vitenskapelige gjennombrudd, vil EISCAT 3-D kunne bidra til teknologiutvikling og potensiell ny næringsutvikling.

Mål

Lokalisere neste generasjons radar (EISCAT 3-D) til Andøya Rakettskytefelt.

Oppfølging

Andøya Rakettskytefelt.

Tiltak 8: Mulighetsstudie for havbruk

Bakgrunn

Videre vekst innen havbruk forutsetter miljømessig bærekraft. Næringen ønsker en friere produksjonsmessig tilpasning innen forutsigbare rammer og hva som er å anse for miljømessig bærekraftig produksjon. En mulighetsstudie vil avklare viktige forutsetninger for videre vekst innen havbruksnæringen.

Mål

Gjennomføre en mulighetsstudie for havbruksnæringen innen rammen av hva som er å anse for miljømessig bærekraftig.

Oppfølging

Nordland fylkeskommune

Tiltak 9: Økt deltakelse fra nordlandske aktører innen kulturprogrammet Barentskult

Bakgrunn

Økt satsing på kultursamarbeid med Russland er en viktig del av regjeringens nordområdestrategi. I januar 2009 undertegnet den norske og den russiske kulturministeren en handlingsplan for kultursamarbeidet i nordområdene. Barentskult omtales her som et av tiltakene det skal legges vekt på. Barentskult har hovedmålsetning om å stimulere til samarbeid mellom profesjonelle kunstere og kulturaktører i Barentsregionen, og skape internasjonale møteplasser for utvikling av kunst og kultur. Barentskult er et satsingsprogram for profesjonelt kultursamarbeid i Barentsregionen. Programmet er vedtatt av Barentssekretariatet og finansieres av Barentssekretariatet, Finnmark fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, Utenriksdepartementet og Kulturdepartementet.

Mål

Større deltakelse i programmet fra kulturinstitusjoner, kulturaktører og kulturmiljøer i Nordland. Et særlig fokus ligger innefor Barentskults satsingsområde: kulturell næringsutvikling.

Oppfølging

Nordland fylkeskommune, Barentssekretariatet

Miljø i nordområdene

En sentral målsetting for regjeringens nordområdepolitikk er å skape bærekraftig vekst og utvikling i nordområdene. Et grunnleggende prinsipp er å se samspillet mellom økonomi, samfunn og miljø. I Nordland skal en gjennom en bærekraftig distrikts- og regionalpolitikk arbeide for en bosettings-, service- og næringsstruktur i fylket som reduserer fraflytting og som bidrar til en bærekraftig utvikling. Forvaltningen av fylkets naturressurser skal foregå etter bærekraftige prinsipper. Det skal utvikles og dokumenteres en mer miljøeffektiv produksjon i fylket.

Det skal tas hensyn til klimaperspektivet i Nordlands nordområdesatsning. De lokale utslagene av globale klimaendringer kan være langt kraftigere enn det globale gjennomsnittet. Klimaendringene påvirker livsbetingelsene for dyr og planter, og grunnlag for menneskers bosetting, jordbruk og næringsvirksomhet. Befolkningen i nordområdene må tilpasse seg til å leve med klimaendringene. Det er viktig å forberede og ruste opp næringslivet i regionen, slik at man er klar til å møte disse endringene. Lokalsamfunnene må også planlegge for disse endringene. Fylkeskommunen har et veiledningsansvar i henhold til plan- og bygningsloven. Dette er et ansvar som må benyttes til å gjøre lokalsamfunnene i stand til å møte klimaendringene. Dette gjelder blant annet lokalisering av bosettinger i forhold til både energi- og transportløsninger.

Oljevernberedskap møter nye utfordringer i nordområdene. Ny oljeaktivitet og større skipstrafikk langs kysten i nordområdene stiller strengere miljøkrav og aktualiserer behovet for styrket oljevernberedskap. Det er økende etterspørsel etter nye og helhetlige løsninger for beredskap. Norsk oljeutvinning har tradisjonelt skjedd langt til havs, mens nye felt i nordområdene er nærmere kysten. Tiden fra et eventuelt oljeutslipp treffer land, er knapp, og krever en adekvat respons. Oljetransport fra Russland medfører også en markant endring i risikobildet. I 2004 utgjorde dette 12 millioner tonn olje langs norskekysten. I 2015 forventes mengden å være 100-150 millioner tonn. Det er viktig at dette bildet er nyansert. Tankparken som frakter olje langs norskekysten er ung og moderne.

Den store økningen i skipstrafikk fører til økt fare for oljeutslipp. Innenfor oljevernberedskap er bedriften Norlense AS i Hadsel kommune i en særstilling. Bedriften har levert oljevernutstyr over hele verden og er en av de mest innovative i bransjen og med et sterkt nettverk mot FoU-institusjoner i hele landet. Bedriften inngår i Forskningsrådets bedriftsklynge Arena Beredskap. Bedriftene som inngår i denne klyngen bidrar aktivt med å bygge opp en beredskap langs kysten fra Kirkenes til Sandnessjøen. Arena Beredskap arbeider også aktivt med sikte på utvikling av utstyr rettet mot oljevern i Arktis og kystnære farvann.

Regjeringens nordområdepolitikk har et sterkt fokus på energi og miljø. Energispørsmålet har en utenrikspolitisk dimensjon ved at energiforsyningen og energisikkerhet står stadig mer sentralt i internasjonale relasjoner. Når nordområdene gis karakteristika som en ny energiprovins er det viktig at dette bildet er helhetlig. Fornybar energi innen vann- og vindkraft er komponenter i så måte. Også industriell anvendelse av gass må sees i samme lys. I tråd med helhetlig arealforvaltning må Nordlands energipolitikk ta hensyn til det biologiske mangfoldet og naturens tåleevne.

Fylkesråd for næring er i ferd med å opprette et energiråd. Energirådet skal ha i oppgave å se på helhetlige løsninger ved store energiprojekter. Rådet skal bidra til at fylkeskommunen får en helhetlig energipolitikk som balanserer næringspotensialet med konsekvenser for miljø og samfunn. Et slikt energiråd vil bli et viktig instrument i utforming av Nordland fylkeskommunes nordområdepolitikk.

Fylkeskommunes arbeid med regionale planer for temaene vindkraft, små vannkraftverk og klima er viktige bidrag til nordområdepolitikken. Gjennom dette arbeidet blir potensialet for ny fornybar energiproduksjon belyst. Allerede nå er det klart at den begrensende faktoren i forhold til framtidig energiproduksjon er overføringsnettene. For å sikre økt produksjon av ny fornybar energi i Nordland må overføringsnettets kapasitet økes. Eventuelle flaskehalsar gir utfordringer i forhold til kraftkrevende næringsutvikling i regionen.

FORVALTNING AV HAVOMRÅDENE

Norsk politikk i nordområdene bygger på ideen om en helhetlig økosystembasert tilnærming. Det er avgjørende at petroleumsvirksomheten vurderes i nær sammenheng med samfunn, miljø og de levende ressursene. Nordland fylkeskommune har gitt flere høringsuttalelser til Stortingsmelding nr. 8 (2005-2006) ”Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten”. Det er også gitt høringsuttalelse til Stortingsmelding nr 37 (2008-2009) ”Helhetlig forvaltning av det marine miljø for Norskehavet”.

Forvaltningsplanene for havområdene utenfor Norskehavet og Barentshavet er viktige instrumenter for Nordland fylkeskommune til å påvirke nordområdepolitikken. Ulike miljøer er omforent om at politiske beslutninger om eventuell petroleumssatsing må baseres på kunnskap. Som et ledd i arbeidet med kunnskapsproduksjon til oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, vil Nordland fylkeskommune vil blant annet få utarbeidet en analyse – LoVe 2025, del II – som et innspill til forvaltningsplanarbeidet.

Tiltak 1: Videreutvikling av oljevernberedskap i nordområdene og Arktis

Bakgrunn

Oljevernberedskap møter nye utfordringer i nordområdene og Arktis. Det stilles økte krav til utstyr og operative enheter for effektiv skadebegrensning. Dette er knyttet til at det i nordområdene er andre klimatiske forhold som gir nye utfordringer, som mørke i vinterhalvåret, kulde, ising på utstyr, is i sjøen, utstyr som fryser, lange perioder med dårlig vær mv. Krevende forhold i arktiske strøk nødvendiggjør forskning og utvikling omkring oljevernberedskap. Kompetansemiljøer i Nordland bidrar til denne videreutviklingen – og med det til å realisere intensjonen i regjeringens nordområdestrategi om kunnskapsproduksjon om oljevernberedskap i disse områdene.

Målsetting

Videreutvikling av kunnskap og institusjonsbygging innen oljevernberedskap i Arktis.

Oppfølging

Norlense AS, Arktisk Oljevernssenter, Arena Beredskap, Nordlense Beredskap.

Tiltak 2: Elektrifisering av petroleumsinstallasjonene i Norskehavet

Fylkestinget har i sak 101/09 *Nordland fylkeskommunes engasjement i petroleumssektoren – status og tiltak*, uttalt at: *Kraftforsyning til uttak og produksjon av olje og gass er også en utfordring når denne skal gi minst mulige utslipp av CO2. Her vil det være et marked for fornybar energi, hvor en lokal produksjon kan komme til nytte.* Nordland har et årlig kraftoverskudd på ca. 5 TWh. Det arbeides med forsterking av regionalnettet slik at nye vindkraftprosjekter kan kobles opp mot sentralnettet. Dette muliggjør også at installasjonene i Norskehavet kan forsynes med fornybar kraft. Dette vil bidra til å senke CO2-utslippet i petroleumsvirksomheten og bidra til en bedre nasjonal balanse. Samtidig skaper det nye markeder for fornybar energi.

Bakgrunn

Nordland har ca. 5 TWh i kraftoverskudd i dag. Det er mange nye prosjekter under planlegging, både vindkraftverk og småkraftprosjekt. Siden sentralnettet ikke er utbygd med tilstrekkelig kapasitet, medfører dette at disse nye fornybare energiprojektene får en dårligere økonomi enn de bør ha. Elektrifisering av petroleumsinstallasjonene på sokkelen utenfor Nordland skaper et nytt marked som bedrer kraftbalansen og gir bedre økonomi for nye fornybare energiprojekter. Samtidig reduseres CO2-utslipp av betydelig størrelse.

Formål

Øke det regionale markedet for fornybar energi fra Nordland og redusere CO2-utslipp fra petroleumsvirksomheten. Dette kan bidra til at Nordland styrker sin posisjon som en av de fremste energiregionene i Norge. Det vil sikre utvikling av kompetanse på fornybare energikilder og gir aktørene i Nordland flere bein å stå på.

Gjennomføring/ansvar

Nordland fylkeskommune.

Tiltak 3. Utarbeide LoVe 2025, del II

Dette tiltaket er iverksatt og er under oppfølging av fylkeskommunen.

Kompetanse i nordområdene

De fremtidige behovene for kompetanse i nordområdene avhenger både av demografisk utvikling og utviklingen i næringslivet. Tall fra SSB viser at befolkningen i Nordland har langt lavere utdanningsnivå enn landet som sådan.⁴

Forskningsrådets nordområdesatsing – *forskning.nord* ble etablert i 2005. Nordområdesatsingen er Norges Forskningsråds sentrale forskningsinnsats for å møte mulighetene og samfunnsutfordringene som finnes i nord. Satsingen har et perspektiv fram til 2020 og skal i hovedsak finansieres og gjennomføres gjennom Forskningsrådets ordinære programvirksomhet.

I forbindelse med dette forskningsprogrammet blir det utviklet årsrapporter. Årsrapporten for 2008 viser at det er institusjonene i Sør-Norge som dominerer hvor nordområde relevant forskning utføres. Om lag 78,1 prosent av totalinnsatsen utføres ved institusjoner i Sør-Norge. Den største forskjellen er innenfor petroleumsforskning, hvor hele 98,3 prosent av forskningen utføres av sørnorske institusjoner. Hovedtyngden av forskning knyttet til innovasjon og næringsutvikling samt livsvilkår i nordområdene utført av institusjoner beliggende i Nord-Norge.

Utviklingen av Narvik-miljøet er en viktig faktor for å bidra til å realisere ambisjonene i regjeringens programerklæring om å bygge kompetanse i nord. Nordland fylkeskommune ønsker å understøtte dette ved å bidra i etablering av et forskningsmiljø innen fornybar energi/solcelleteknologi. Fylkeskommunen gir bevilger av den grunn 1 000 000 kroner til dette i 2010.

Fylkesrådet har også gått inn på et strategisk prosjekt for å bygge opp mer generell kompetanse innen fornybar energi ved Høgskolen i Narvik og delfinansierer etablering av et nytt professorat ved høgskolen. Dette skjer i et samvirke med industrien og Forskningsrådet.

Utviklingen av Universitetet i Nordland er et viktig ledd i å styrke utdanning og forskning i nordområdene. Dette vil etter all sannsynlighet bli godkjent høsten 2010 og er derfor ikke med som tiltak i denne strategien.

Nordområdesenteret for næringslivet er et kompetansesenter på Russland. Dette har de vist gjennom en rekke studier og utvekslingsprogrammer. Nordområdesenteret etablerer nå et nytt studium om Russland. Dette er myntet på private og offentlige aktører som operer i Russland er i første rekke aktuelle kandidater. Studiet utvikles i samarbeid med Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI).

Nordområdesenteret for næringslivet ved Høgskolen i Bodø har markert seg som en viktig kompetanseaktør i nordområdepolitikken. Senteret er inne i en oppbyggingsfase. Nordland fylkeskommune anser Nordområdesenteret som en viktig aktør å samarbeide med i vår nordområdepolitikk. Dette gjelder både innen deres arbeid rettet mot russiske kompetanseinstitusjoner, så vel som deres arbeid mot russiske næringslivsaktører. Av den grunn bidrar fylkeskommunen med 1 million kroner i grunnfinansiering over fem år.

Andøya Rakettskytefelt og Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM) er i dag et internasjonalt romsenter som leverer forsknings- og utdanningstjenester nasjonalt og globalt. Romsenteret vokser, spesielt på grunn av knoppskyting gjennom utvikling av nye forretningsområder de senere årene.

---

⁴ Over 6 prosentpoeng flere personer over 16 år har kun grunnskole i Nordland (36,1%) enn i Norge som helhet. 3,3 % i Nordland har langt høyere utdanning, mot 6,4% i hele Norge. 55% av arbeidssøkerne i Nordland har i følge NAV ikke fullført videregående skole (Tall fra Nordlandsutvalgets rapport Ta hele Nordland i bruk! 2010:28).

Tiltak 1: Økt nordområderelevant forskning ved kompetanseinstitusjoner i Nordland

Bakgrunn

Forkningsrådets årlige kartlegging av nordområderelevant forskning utført i Norge viser at det er institusjonene i Sør-Norge som dominerer hvor denne forskning utføres. Om lag 78,1 prosent av totalinnsatsen utføres ved institusjoner i Sør-Norge. Den største forskjellen er innenfor petroleumsforskning, hvor hele 98,3 prosent av forskningen utføres av sønorske institusjoner. Hovedtyngden av forskning knyttet til Innovasjon og næringsutvikling samt Livsvilkår i nordområdene utført av institusjoner beliggende i Nord-Norge.

Mål

Øke andelen nordområderelevant forskning utført ved kompetanseinstitusjoner i Nordland.

Oppfølging

Kompetanseinstitusjoner i Nordland og Nordland fylkeskommune.

Tiltak 2: Etablering av BarentsWatch i Bodø

Bakgrunn

I Nye byggesteiner i nord fremheves viktigheten av å etablere et helhetlig overvåknings- og varslingsystem for havområdene i nord. Tilgang til helhetlig informasjon er viktig for god forvaltning av havområdene i nord og de arktiske områdene. Et system basert på sanntidsinformasjon vil være viktig også ved håndtering av katastrofer, for eksempel miljøkatastrofer i nordområdene. Et helhetlig nasjonalt databasert system vil integrere data fra ulike sektorsystemer. Dette kan være innen miljø, marine ressurser, olje- og gassaktivitet og fiskerier. BarentsWatch er tenkt å skulle gi brukerne en samlet oversikt over relevant informasjon. Nordland og Bodø har en rekke miljøer som vil utgjøre brohode i denne kunnskapsproduksjonen. Lokalisering av BarentsWatch til Bodø gir synergieffekter mellom militære og sivile miljøer. Det tenkes da spesielt på synergieffekter innen teknologisk infrastruktur, personell og kompetanse.

Mål

Etablere BarentsWatch i Bodø.

Oppfølging

Bodø kommune, Nordland fylkeskommune og andre relevante aktører.

Tiltak 3: Økt fokus på nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM)

Bakgrunn

Det foregår en betydelig romvirksomhet i Nord-Norge og på Svalbard. Romvirksomheten spiller en stadig viktigere rolle i næringsutvikling i nordområdene. Romrelatert virksomhet gir attraktive høyteknologiske arbeidsplasser i Nord-Norge. NAROM er samlokalisert med Andøya Rakettskytefelt. Senteret er et nasjonalt senter/skolelaboratorium for alle utdanningsnivå innenfor romrelatert opplæring. Utvikling og gjennomføring av undervisningstilbudet

Romvirksomhet er et område som står ovenfor utfordringer når det gjelder rekruttering til real- og teknologifagene. Nordland fylkeskommune mener det viktig

Mål

Øke rekrutteringen til romrelaterte yrker.

Oppfølging

Nasjonalt senter for romrelatert opplæring.

Tiltak 4: Utvikle en kompetanseenhet med fokus på samfunnsanalyse i nordområdene

Bakgrunn

9,8% av Norges befolkning bor i nordområdene. 0,1 % av russernes befolkning gjør det samme. Hva har de demografiske endringene å si for samfunnsutviklingen i nordområdene? Hvordan påvirker frafall i skolen utdanningsmønstre, arbeidsmarked, verdiskapning og næringsutvikling? Dette er viktige spørsmål i nordområdesammenheng. I dag er det ingen institusjoner i Norge som utarbeider helhetlige analyser om disse spørsmålene.

Mål

Bidra til etablering av en kompetanseenhet som analyserer samfunnsutviklingen i nordområdene.

Oppfølging

Relevante miljøer i fylket.

Tiltak 5: Etablere en sikkerhetspolitisk konferanse om nordområdene

Bakgrunn

Nordområdene er Norges strategisk viktigste fokusområde i utenrikspolitikken. Både energisikkerhet, internasjonal rettspraksis, staters ulike interesser og miljøspørsmål utgjør kjernen i denne i denne fokuseringen.

Norsk støtte til Folkeretten og særlig FNs havrettskonvensjon som et grunnleggende rettslig rammeverk for Polhavet og andre områder i Arktis er et klart uttrykk for norsk sikkerhetspolitikk i nordområdene. Det er i norsk interesse med klare kjøregler, sikker navigering, forutsigbarhet, og godt og tett samarbeid for å unngå eller dempe mulige sikkerhetspolitiske spenninger som følge av økt aktivitet og større tilgjengelighet i Arktis.

Nordland huser en rekke aktører som utgjør viktige komponenter i utøvelsen av norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Dette er et regionalt fortrinn som i større grad kan utnyttes i fylkeskommunes nordområdepolitikk.

Mål

Etablere en toneangivende konferanse om sikkerhetspolitiske spørsmål i nordområdene i Bodø.

Oppfølging

Bodø kommune, Forsvarets Operative Hovedkvarter, Nordområdesenteret for næringslivet, Nordland fylkeskommune og andre relevante aktører.

Tiltak 6: Etablere en internasjonal beredskapsstudie med fokus på nordområdene ved Norges Brannskole

Bakgrunn:

Norges Brannskole er en nasjonal utdanningsinstitusjon, den eneste skolen i landet hvor primær oppgaven er å utdanne det kommunale brannvesen. Utdanning skjer også ovenfor andre målgrupper, kjernevirksomheten ligger likevel innen brann, redning, oljevern og flybrann. Brannskolen arbeider nasjonalt og internasjonalt med utvikling i nært samarbeid med Nordland fylkeskommune. Norges Brannskole arbeider med å etablere et internasjonalt opplæringstilbud hvor praktisk trening står i fokus. Opplæringen vil være tilpasset klimatiske og miljømessige utfordringene i nordområdene. Dette arbeidet er støttet av The Civil Protection (EU's samordningsmekanisme for sivilt beredskap).

Mål:

Norges brannskole ønsker å være den viktigste bidragsyteren innen samfunnssikkerhet i nordområdene. Det er derfor viktig å utvikle en internasjonal standard for opplæring, som også kan tilbys andre nasjoner - spesielt i nordområdene.

Oppfølging:

Norges Brannskole, Nordland fylkeskommune.

Tiltak 7: Etablere en fast nordnorsk kulturkonferanse

Bakgrunn

Som et ledd i det nordnorske kultursamarbeidet, er det et ønske om å etablere arenaer for dialog mellom kulturfeltet og det politiske feltet generelt og mellom landsdelsrådet for kultur og kulturlivet spesielt. I *Den nordnorske kulturavtalen* sies det at slike arenaer for dialog kan være større kulturpolitiske seminarer og konferanser, rundbordskonferanser og møter mellom aktuelle aktører innen et gitt felt. For å styrke det nordnorske kultursamarbeidet og for å sette kulturpolitiske temaer på den regionale og nasjonale dagsordenen, ønskes det å etablere en fast, årlig nordnorsk kulturkonferanse. En slik konferanse vil kunne bidra til å sette dagsorden for regjeringens kultursatsing i nordområdene.

Mål

Etablere en fast årlig nordnorsk kulturpolitisk konferanse

Oppfølging

Nordland fylkeskommune

Transport/Infrastruktur

For å skape positive ringvirkninger av nordområdesatsingen er infrastruktur i bred betydning et helt avgjørende virkemiddel. I Regjeringens nordområdestrategi poengteres det at god infrastruktur er en forutsetning for utvikling av handel og økonomisk virksomhet. Videre heter det at det er sentralt å videreutvikle infrastrukturen i nordområdene, spesielt for å legge til rette for næringsvirksomhet.

Nordområdene er rike på ressurser, både for industriell utnyttning og som grunnlag for opplevelser. De særegne forholdene i nord, representert gjennom bl.a. sårbart miljø, breddegrad og ustabil vær, lange avstander og til dels svak infrastruktur, innebærer utfordringer for design, utførelse, fremdrift og logistikk. Infrastruktur og transport er premissgivende for næringslivsutvikling og den eksportrettede industrien i nordområdene.

Nordlands viktigste eksportmarkeder er EU og Russland. Både prosessindustrien, havbruket og energiexport er avhengig av gode transport- og infrastrukturårer samt gode rutestrukturer. Dette gjelder forbindelser nord-sør så vel som øst-vest. Det er også helt nødvendig å få på plass et sett av intermodale havner som kan knyttes opp mot transport nordover og østover, men også sørover mot kontinentet. Nordland må knyttes til framtidige containerruter som antas å ville komme mellom europeiske havner og Nordvest-Russland. Nordlands fortrinn er muligheten i det å ta i bruk sjø, bane og vei flere steder i fylket. Containertransport øker i omfang og vil være en viktig transportform når utbyggingen av olje- og gassfeltene i Norge og Russland igangsettes for fullt.

Dersom en skal lykkes med dette, må havneinfrastrukturen forbedres samtidig som også standarden på vegnettet må heves i forhold til tverrforbindelsene innad i fylket, men også riksveien gjennom fylket – E6. Innenfor dette perspektivet inngår også et mål om å minimalisere avstandskostnadene ved framtidige leveranser til den kommende petroleumsvirksomheten i Barentshavet og Norskehavet. Også her ser vi at de ulike temaene har glidende overganger. Det er avgjørende med kunnskapsutvikling om infrastruktur generelt for nordområdene.

Et annet infrastrukturproblem er knyttet til overføring av energi. Overføringskapasiteten i eksisterende kraftlinjenett er ikke dimensjonert for økt eksport. Kraftnettet fungerer som en flaskehals for samfunns- og næringsutviklingen i nordområdene. Utbygging av linjenettet vil være strategisk og politisk viktig om nordområdene skal innta rollen som en pålitelig energiprovins. Et adekvat overføringsnett åpner for å utvikle fornybardimensjonen i nordområdesatsingen.

Nordområdesenteret, ved Høgskolen i Bodø, ble i 2008 utpekt til å ha sekretariatsfunksjon for et nytt logistikk-senter for nordområdene. Den faglige ledelsen skal skje i et samarbeid mellom Handelshøgskolen i Bodø (HHB) og Handelshøgskolen BI. Senteret vil etter hvert også etableres med en lokasjon i Kirkenes. Det nye senteret vil arbeide med å utvikle og formidle kunnskap om logistikk for å bidra til bedre utnyttelse av forretningsmuligheter og økt næringslivssamarbeid i nordområdene.

NASJONAL TRANSPORTPLAN 2010-2019

I mars 2009 ble Nasjonal transportplan (NTP) lagt frem. Her understreker Regjeringen viktigheten av å styrke infrastrukturen i nord slik at Norge fremstår som robust og konkurransedyktig i den internasjonale utviklingen av nordområdene.

For Nordland er Nasjonal transportplan oppløftende i forhold til veinettet og med hensyn til farleds- og fiskerihavner. Et godt eksempel på dette er prosjektet E6 Bru over Rombaksfjorden (Hålogalandsbrua). Prosjektet er en viktig del av Regjeringens strategiske satsing for en helhetlig oppgradering av E6 gjennom landsdelen. Hålogalandsbrua vil fjerne en flaskehals for nord-sør transport gjennom Norge. Samtidig vil prosjektet bidra til å utvikle Narvik som et internasjonalt godsknutepunkt. Dette må sees i sammenheng med at Regjeringen støtter initiativet om en internasjonal transportkorridor over Narvik havn, den såkalte NEW-korridoren.

Et annet godt eksempel er oppgradering av jernbanen i Nord-Norge gjennom utvidet kapasitet på Nordlandsbanen og Ofotbanen. Økt kapasitet på Ofotbanen bedrer forutsetningene for øst-vestgående transportstrømmer. I et nordområdeperspektiv er dette viktig fordi det vil føre til samhandel og samarbeid med våre naboland.

Stamnettet for sjøtransport omfatter hovedledene langs kysten fra svenskegrensa til grensa mot Russland, med indre og ytre leder, leder for innseiling til stamnetthavnene, samt seilingsledene utenfor kysten for skip i transit.

Innen fiskerihavnprosjekter er Andenes, Stamsund og Træna havner som skal utbedres i første del av planperioden. Napp, Hovden og Myre er havner som skal utbedres i siste del av planperioden. I et nordområdeperspektiv er dette viktig. Fiskerihavnprosjektene fører til at større skip kan anløpe havnene. Dette gir økt sikkerhet samtidig som det gir mulighet for havnene til å posisjonere seg i nordområdesatsingen.

I Nasjonal transportplan 2010-2019 er det forespeilet en egen utredning av transportinfrastruktur i nord. NTP-sekretariatet har i februar 2010 fått i oppdrag å lage en slik strategisk utredning av transportinfrastruktur i nord som ledd i arbeidet med Nasjonal transportplan 2014-2023. I oppdraget fra Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet er det understreket at det er viktig med et godt samarbeide med de 3 nordligste fylkeskommunene og med transportmyndighetene i Sverige, Finland og Russland i utredningsarbeidet. Utredningen skal foreligge våren 2011. Statens Vegvesen region nord og Avinor får viktige roller i utredningsarbeidet.

Tiltak 1: Utbedring av transportåren E6

Bakgrunn

Et godt vegsystem er en forutsetning for at næringslivet i nordområdene skal kunne effektiviseres. Slik det er i dag er store deler av E6 flaskehals for eksportrettede næringer. Næringslivet i nordområdene opplever at avstandsulemper til markedene forsterkes gjennom dårlige utbygde transportårer. Skal målsetningen om Norge som premissleverandør i nordområdepolitikken, samt utvikling av energiprovinsen, oppnås må infrastrukturen ligge til rette for dette.

Mål

Utbedring av E6 i regionen for å tilfredstille næringslivets behov.

Oppfølging

Fylkeskommunene i Nord-Norge.

Tiltak 2: Videreføre arbeidet med *NEW-forbindelsen* mellom Kina/USA via Narvik

Bakgrunn

En mulig transportkorridor mellom Kina og USA via Narvik – North East-West – har vært utredet ved flere anledninger. Dette arbeidet har synliggjort betydelige transportvolumer som kan kanaliseres via denne transportkorridoren. Utredningene har lagt vekt på å mobilisere aktører i de land som er/vil bli berørt av en slik transportkorridor. I 2005 ble det etablert et eget selskap som har arbeidet med forretningsplaner for selskapet, samt søkt å identifisere nødvendige avtaler med respektive baneiere, transportører og kunder. Selskapet har administrasjonskontor i Narvik. En transportkorridor mellom øst og vest vil inngå som et viktig ledd i en diversifisert transport i nordområdene.

Mål

Etablere og kommersialisere en transportkorridor mellom Vest-Kina og USAs østkyst. Transportkorridoren skal i stor grad følge eksisterende jernbanesystem mellom Kina og Narvik. Narvik havn skal være omlastningshavn. Målsetningen kan nås i flere etapper. Et første skritt vil være å kvalifisere ett prosjekt til å deltakelse i EU-programmet Marco Polo II. Første etappe her vil være jernbanestrekningen fra Narvik til St. Petersburg.

Oppfølging

Prosjektet inngår både i Nordland fylkeskommunes og regjeringens nordområdestrategi.

Tiltak 3: Posisjonere havner i Nordland

Bakgrunn

Norske havner i nord bør posisjonere seg og utvikle hensiktsmessig samarbeid for å tiltrekke seg aktivitet. Fiskeri- og kystdepartementet har derfor bedt Kystverket koordinere et samarbeid mellom havner nord i Norge. Dette arbeidet innebærer blant annet en kartlegging av hvilket potensial de forskjellige havnene har, herunder strategisk beliggenhet, dybdeforhold og eksisterende infrastruktur. Koordineringsarbeidet vil innebære å legge til rette for en dialog mellom havnene, og å sette felles utfordringer og mulige løsninger på dagsorden.

Mål

Posisjonere viktige havner i nordland inn mot nordområdesatsingen.

Oppfølging

De respektive kommunene og havnesjefene.

Administrative og økonomiske konsekvenser

I forbindelse med økonomiplanen for perioden 2007-2011, vedtok fylkestinget i juni 2006 å avsette 5 mill. kr årlig til oppfølging av fylkeskommunens nordområdestrategi. Disse midlene er innarbeidet i næringsavdelingens ordinære budsjett. Midlene er av fylkestinget koblet til oppfølging av Utviklingsprogram Nordland.

OVERSIKT OVER TILTAK SOM INNGÅR I HANDLINGSPLANEN

Næring	Miljø	Kompetanse	Transport og infrastruktur
1. Fokus på industriell anvendelse av gass	1. Videreutvikling av oljevernberedskap i nordområdene og Arktis	1. Øke nordområde-relevant forskning ved kompetanse-institusjoner i Nordland	1. Utbedring av transportåren E6
2. Strategisk satsing på mineralprospektering	2. Elektrifisering av petroleumsinstallasjonene i Norskehavet	2. Etablering av BarentsWatch i Bodø	2. Videreføre arbeidet med NEW-forbindelsen mellom Kina/USA via Narvik
3. Kvalifisere bedrifter for deltakelse i petroleumsvirksomhet i nord	3. Utarbeide LoVe 2025, del II	3. Økt fokus på Nasjonalt senter for romrelatert opplæring (NAROM)	3. Posisjonere havner i Nordland
4. Videreutvikle klyngetenkning innen leverandørindustrien på Helgeland		4. Utvikle en kompetansenhet med fokus på samfunnsutviklingen i nordområdene	
5. Videreutvikle klyngedynamikken i NCE Aquaculture		5. Etablere en sikkerhetspolitisk konferanse om nordområdene	
6. Etablering av et senter for opplevelses-		6. Etablere en internasjonal	

næringene ved Nordlandsforskning/Hibo		beredskapsstudie med fokus på nordområdene ved Norges Brannskole	
7. Lokalisering av neste generasjons radar (EISCAT 3-D) i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt		7. Etablere en fast nordnorsk kulturkonferanse	
8. Mulighetsstudie for havbruk			
9. Økt deltakelse fra nordlandske aktører innen kulturprogrammet Barentskult			

Fylkesrådets vurdering

Utgangspunktet for fylkeskommunens nordområdesatsing er nedfelt i nordområdeutvalgets innstilling, senere forankret i Fylkesplan for Nordland 2008-2011 – *Vekstfylket som griper mulighetene*. En av de overordnede målsetningene er at Nordland skal være aktiv og synlig i regjeringens nordområdesatsing. I det ligger det at vi i Nordland skal ”skape helhetlige løsninger for en bærekraftig utnyttning av naturressursene, og styrke innsatsen for å utvikle ny kunnskap om nordområdene”.

Fylkesrådet vil understreke at Nordlands bidrag skal være avgjørende i den nasjonale nordområdepolitikken. Kjernen i denne tanken er å fremme regionale fortrinn som et ledd i å realisere regjeringens satsing i nordområdene.

Fylkesrådet vurderer den foreliggende handlingsplanen om vår nordområdestrategi som en del av et langsiktig arbeid. Nordland fylkeskommune kan ikke alene gjennomføre denne satsingen. Vi er avhengig av engasjement og initiativ fra en lang rekke aktører både innenfor næringslivet, utdannings- og kompetansemiljøene, frivillige organisasjoner o.a. Etter fylkesrådets vurdering vil den største utfordringen bli å få ulike partnerskap til å jobbe mot felles mål.

Nettopp av den grunn har Fylkesrådet arbeidet aktivt med å innhente innspill fra eksterne aktører i utviklingen av denne handlingsplanen. Fylkesråd for næring har arrangert et dialogseminar med sentrale eksterne aktører i fylket. Flere av deltakerne har gitt konkrete innspill i etterkant av dialogseminaret. Det har vært viktig å innarbeide slike innspill i denne handlingsplanen.

Nordområdesatsingen skal ikke avløse de satsinger og prioriteringer som det allerede jobbes med, men komme som en ekstrainsats på en del utvalgte områder. Etter fylkesrådets vurdering må vi fortsatt jobbe med å finne og tydelig identifisere de områder og fortrinn som Nordland har. Dette gjelder både innenfor de områder som allerede er innarbeidet i handlingsplanen, men også på områder som ikke kommer tydelig fram i handlingsplanen. Av denne grunn mener fylkesrådet at handlingsplanen skal rulleres med jevne mellomrom.

Regjeringen har gjennom en egen handlingsplan for kultur i nordområdene fremhevet viktigheten av kultur i nordområdepolitikken. Fylkesrådet vil arbeide for å fremme regionale fortrinn knyttet til kultur i den neste revisjonen av fylkeskommunens handlingsplan for nordområdene.

Med bakgrunn i regionale fortrinn vil fylkesrådet fremheve Nordlands posisjon som verdiskapingsfylket i nordområdene. Havbruksnæringen, prosessindustri og energisektoren er sentrale bidragsyttere til å gjøre Nordland til verdiskapingsfylket i nordområdene. Fylkesrådet vil i forlengelsen av tanken om regionale fortrinn understreke at det helhetlige overvåknings- og varslingssystemet – BarentsWatch – må lokaliseres til Bodø. Det er særlig potensielle sivilmilitære synergieffekter innen personell, kompetanse og teknologisk infrastruktur mellom Forsvarets Operative Hovedkvarter og et BarentsWatch-miljø i Bodø som utgjør det regionale fortrinnet. Fylkesrådet vil også fremheve at en lokalisering av neste generasjons radar – EISCAT 3-D – i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt vil være et ledd i å utnytte regionale kompetansefortrinn. Sikkerhetspolitikk står sentralt i nordområdepolitikken. Nordland huser en rekke sentrale institusjoner som er viktige både i sikkerhetspolitisk sammenheng, og i suverenitetshevdelse. Fylkesrådet mener av den grunn at fylkeskommunens nordområdepolitikk må fange opp dette regionale fortrinnet, og støtter etableringen av en sikkerhetspolitisk konferanse i fylket.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget i Nordland vedtar handlingsplanen for nordområdesatsing med tiltak slik det fremgår av saksframlegget.
2. Med bakgrunn i hva som er regionens fortrinn vil fylkestinget fremheve fire tematiske hovedinnsatsområder i vår nordområdestrategi; næringsperspektivet, miljø/ressursperspektivet, kompetanseperspektivet samt transport/infrastrukturperspektivet.
3. Fylkestinget mener at nordområdesatsingen generelt bør få et større nærings- og verdiskapingsfokus.
4. Fylkestinget understreker viktigheten av at en større andel av kunnskapsproduksjonen om og for nordområdene må foregå i Nord-Norge. Dette gjelder både innenfor kompetanseinstitusjonene, forskningsinstituttene og innenfor næringslivet.
5. Fylkestinget mener det er viktig at Nordland følger opp intensjonen i *Mulighetens landsdel – handlingsplan for kultur i nordområdene*. Spesielt gjelder dette innen for de tre satsingsområdene fylkestinget Nordland, Troms og Finnmark er blitt enige gjennom *Den nordnorske kulturavtalen*.
6. Fylkestinget mener neste generasjons radar – EISCAT 3-D – må lokaliseres i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt.
7. Fylkestinget mener det er behov for en større grad av kunnskap og kompetanse om samfunnsutviklingen i nordområdene. Det bør av den grunn nedsettes en kompetanseenhet som kan utarbeide helhetlig analyser om dette.
8. Fylkestinget mener BarentsWatch må lokaliseres til Bodø. Med bakgrunn i de miljøer og institusjoner som er lokalisert i Nordland vil lokalisering av BarentsWatch gi sivilmilitære synergieffekter innen personell, teknologisk infrastruktur og kompetanse.
9. Det sikkerhetspolitiske bildet er endret etter den kalde krigens slutt. Viktige spørsmål knyttet til dette møtes nettopp i nordområdene. Fylkestinget mener at en rekke miljøer i fylket besitter unik kompetanse om sikkerhetspolitiske spørsmål i nordområdene. Dette er et regionalt kompetansefortrinn som er avgjørende i den nasjonale nordområdepolitikken. Fylkestinget mener derfor at Bodø bør være vert for en fast sikkerhetspolitisk konferanse knyttet til nordområdespørsmål.

10. Verdiskaping i nordområdene er avhengig av god infrastruktur. Fylkestinget understreker viktigheten av det utredningsarbeidet om infrastruktur i nord som Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet har initiert i regi av NTP-prosesser for perioden 2014-2023. Fylkestinget forventer at dette innebærer at infrastrukturer og transport i nordområdene får en større plass i neste NTP-periode.
11. Fylkestinget mener arbeidet med NEW-korridoren nå er inne i en positiv fase. Det er av den grunn viktig med økt fokus både regionalt og nasjonalt i denne saken.

Bodø den 25.03.2010

Odd Eriksen
fylkesrådsleder
sign

Arve Knutsen
fylkesråd for næring
sign

19.04.2010 Fylkestinget

FT-059/10

Innstillinga fra komite for næring ble lagt fram av saksordfører Berhild Nilsen Rønning, FrP:

1. Fylkestinget i Nordland vedtar handlingsplanen for nordområdesatsing med tiltak slik det fremgår av saksframlegget.
2. Med bakgrunn i hva som er regionens fortrinn vil fylkestinget fremheve fire tematiske hovedinnsatsområder i vår nordområdestrategi; næringsperspektivet, miljø/ressursperspektivet, kompetanseperspektivet samt transport/infrastrukturperspektivet.
3. Fylkestinget mener at nordområdesatsingen generelt bør få et større nærings- og verdiskapingsfokus.
4. Fylkestinget understreker viktigheten av at en større andel av kunnskapsproduksjonen om og for nordområdene må foregå i Nord-Norge. Dette gjelder både innenfor kompetanseinstitusjonene, forskningsinstituttene og innenfor næringslivet.
5. Fylkestinget mener det er viktig at Nordland følger opp intensjonen i *Mulighetens landsdel – handlingsplan for kultur i nordområdene*. Spesielt gjelder dette innen for de tre satsingsområdene fylkestinget Nordland, Troms og Finnmark er blitt enige gjennom *Den nordnorske kulturavtalen*.
6. Fylkestinget mener neste generasjons radar – EISCAT 3-D – må lokaliseres i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt.
7. Fylkestinget mener det er behov for en større grad av kunnskap og kompetanse om samfunnsutviklingen i nordområdene. Det bør av den grunn nedsettes en kompetanseenhet som kan utarbeide helhetlig analyser om dette.
8. Fylkestinget mener BarentsWatch må lokaliseres til Bodø. Med bakgrunn i de miljøer og institusjoner som er lokalisert i Nordland vil lokalisering av BarentsWatch gi sivilmilitære synergieffekter innen personell, teknologisk infrastruktur og kompetanse.

9. Det sikkerhetspolitiske bildet er endret etter den kalde krigens slutt. Viktige spørsmål knyttet til dette møtes nettopp i nordområdene. Fylkestinget mener at en rekke miljøer i fylket besitter unik kompetanse om sikkerhetspolitiske spørsmål i nordområdene. Dette er et regionalt kompetansefortrinn som er avgjørende i den nasjonale nordområdepolitikken. Fylkestinget mener derfor at Bodø bør være vert for en fast sikkerhetspolitisk konferanse knyttet til nordområdespørsmål.
10. Verdiskaping i nordområdene er avhengig av god infrastruktur. Fylkestinget understreker viktigheten av det utredningsarbeidet om infrastruktur i nord som Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet har initiert i regi av NTP-prosesser for perioden 2014-2023. Fylkestinget forventer at dette innebærer at infrastrukturer og transport i nordområdene får en større plass i neste NTP-periode.
11. Fylkestinget mener arbeidet med NEW-korridoren nå er inne i en positiv fase. Det er av den grunn viktig med økt fokus både regionalt og nasjonalt i denne saken.
12. Fylkestinget mener at det er viktig å videreføre satsingen innenfor kaldt klimateknologi i Narvik.

Votering:

Komiteinnstillinga enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Fylkestinget i Nordland vedtar handlingsplanen for nordområdesatsing med tiltak slik det fremgår av saksframlegget.
2. Med bakgrunn i hva som er regionens fortrinn vil fylkestinget fremheve fire tematiske hovedinnsatsområder i vår nordområdestrategi; næringsperspektivet, miljø/ressursperspektivet, kompetanseperspektivet samt transport/infrastrukturperspektivet.
3. Fylkestinget mener at nordområdesatsingen generelt bør få et større nærings- og verdiskapingsfokus.
4. Fylkestinget understreker viktigheten av at en større andel av kunnskapsproduksjonen om og for nordområdene må foregå i Nord-Norge. Dette gjelder både innenfor kompetanseinstitusjonene, forskningsinstituttene og innenfor næringslivet.
5. Fylkestinget mener det er viktig at Nordland følger opp intensjonen i *Mulighetens landsdel – handlingsplan for kultur i nordområdene*. Spesielt gjelder dette innen for de tre satsingsområdene fylkestinget Nordland, Troms og Finnmark er blitt enige gjennom *Den nordnorske kulturavtalen*.
6. Fylkestinget mener neste generasjons radar – EISCAT 3-D – må lokaliseres i nær tilknytning til Andøya Rakettskytefelt.
7. Fylkestinget mener det er behov for en større grad av kunnskap og kompetanse om samfunnsutviklingen i nordområdene. Det bør av den grunn nedsettes en kompetansenhet som kan utarbeide helhetlig analyser om dette.

8. Fylkestinget mener BarentsWatch må lokaliseres til Bodø. Med bakgrunn i de miljøer og institusjoner som er lokalisert i Nordland vil lokalisering av BarentsWatch gi sivilmilitære synergieffekter innen personell, teknologisk infrastruktur og kompetanse.
9. Det sikkerhetspolitiske bildet er endret etter den kalde krigens slutt. Viktige spørsmål knyttet til dette møtes nettopp i nordområdene. Fylkestinget mener at en rekke miljøer i fylket besitter unik kompetanse om sikkerhetspolitiske spørsmål i nordområdene. Dette er et regionalt kompetansefortrinn som er avgjørende i den nasjonale nordområdepolitikken. Fylkestinget mener derfor at Bodø bør være vert for en fast sikkerhetspolitisk konferanse knyttet til nordområdespørsmål.
10. Verdiskaping i nordområdene er avhengig av god infrastruktur. Fylkestinget understreker viktigheten av det utredningsarbeidet om infrastruktur i nord som Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet har initiert i regi av NTP-prosesser for perioden 2014-2023. Fylkestinget forventer at dette innebærer at infrastrukturer og transport i nordområdene får en større plass i neste NTP-periode.
11. Fylkestinget mener arbeidet med NEW-korridoren nå er inne i en positiv fase. Det er av den grunn viktig med økt fokus både regionalt og nasjonalt i denne saken.
12. Fylkestinget mener at det er viktig å videreføre satsingen innenfor kaldt klimateknologi i Narvik.